

"Štajerc" izhaja vsaki petek, datiran z dnevom naslednje nedelje.

Naročina velja za Avstrijo: za celo leto 3 krone, za pol in četrt leta razmerno; za Ogrsko 4 K 50 vin. za celo leto; za Nemčijo stane za celo leto 5 kron, za Ameriko pa 6 kron; za drugo inozemstvo se računi naročino z ozirom na visokost poštine. Naročino je plačati naprej. Posamezne štev. seprodajo po 6 v.

Uredništvo in upravništvo se nahaja v Ptiju, gledališko poslopje štev. 3.



Dopisi dobrodošli in se sprejemajo zastonj, ali rokopise se ne vrača. Uredniški zaključek je vsak terek zvečer.

Za oznanila uredništvo ni odgovorno. Cena oznanil (inseratov) je za celo stran K 64, za $\frac{1}{2}$ strani K 32, za $\frac{1}{4}$ strani K 16, za $\frac{1}{8}$ strani K 8, za $\frac{1}{16}$ strani K 4, za $\frac{1}{32}$ strani K 2, za $\frac{1}{64}$ strani K 1. — Pri večkratnem oznanilu se cena primerno zniža.

Štev. 39.

V Ptiju v nedeljo dne 26. septembra 1909.

X. letnik.

Blede se jim . . .

"Wie sich der kleine Moritz das 'vorstellt' . . .

Mi se ne smejamo radi, kajti časi so preresni. Oj, mi smo zelo resni in prideti mora že kaj posebnega, kar nas spravi iz ravnotežja in nam prisili bučni smeh na lice . . . Doživeli smo že mnogo bedarij, ki so se pojavit v prepneti prvaški politiki. Videli smo že prvaške "tabore" in shode, na katerih se je cepilo dlako in grozelo zaradi dvojezičnih občinskih pečatov. Vsa hribovski poštni voz, star kot barka Noah, postal je velevarni činitelj v prvaški politiki. Velice in slavnostne komerze so prirejali prvaški poslanci, ako so "v dolgoletnem boju" dosegli, da se je napisalo na kakšnem stranišču poleg besedice "hier" tudi "tukaj" . . . Vse to smo doživeli, ne enkrat, stokrat doživeli, — in nismo se smeiali. Pustili smo počivati prvaške poslanice na teh straniščnih lovorkah in šli smo resni svojo pot naprej . . .

Ali zadnjič enkrat so nam pa le živce razburili. Čitali smo, — in kar nakrat nam je zlezlo nekaj prijetnega v srce, čez obličeje nam je skočil prvi smehljaj in potem smo se pričeli krohotati in smejeti v krasni zabavi . . .

Kaj se je za božjo voljo zgodilo? — V mariborski "Straži", katero slovenska javnost malo pozna in vsled tega ne zna prav ceniti, brali smo nove prvaške zahteve. In ko smo jih brali, prisli smo res do prepričanja, da je krasno na tem veseljem svetu in da se temni gospodi v "Stražinem" uredništvu blede . . .

Ja, blede se jim, blede . . . Mi gotovo ne zahtevamo, da bi klerikalni ali narodnjaški pravaki za gospodarske potrebe ljudstva brigali. Kaj bi tudi ta ali oni prvaški pisar ali kaplan o gospodarstvu revnega našega ljudstva zastopil? Zajec ne zna bobnati . . . Ali potem naj bi pravaki vsaj molčali, — molčali zlasti o "slovenskih zahtevah". Kajti edina poslena "slovenska" zahteva je in mora biti: zboljšanje gospodarskega položaja. Vse drugo je "larifare", prazna pena.

Sveda, o gospodarstvu pravaki ničesar ne zastopajo in o gospodarskem delu nočajo ničesar vedeti. Zato prihajajo s tistimi bedastimi "zahtevami", katerim se mora vsak resni človek smejeti in ki nimajo razven humorja nikakoršnega pomena. Pese v oči so te "zahteve" in nič druga.

Kakšne pa so? Povedati jih hočemo našim čitateljem. Glasom modrega članka v "Straži" zahtevajo pravaki sledeče:

1. Posebne slovenske oddelke pri deželnini vlad, deželnem šolskem svetu, c. k. kmetijski družbi in deželnemu odboru. — Kaj pomeni to? Bedarija . . . Štajerska dežela je posebna avstrijska kronovina, ki ima eno deželno vlado, en deželni šolski svet. Pravaki pa hočajo dve vlad, dva šolska sveta in menda tudi dva namestnika. Ali ni to bedarija? Ko bi se ta otroška zahteva tudi uresničila, ne bi bilo drugačega uspeha, nego da bi se številoma uradnikov in vsled tega velikost dakov podvojilo. In tem tiči nekaj resnega: prvaški voditelji hočejo svojim sinovom lepe, mastne službe pripra-

viti, ljudstvo pa naj bi jim to s svojo krvjo plačevalo. Seveda se to nikdar ne bode in ne more zgoditi, nikdar, dokler bode obstajalo cesarstvo Avstrija. Kajti to bi bil prvi korak v uničenju, v razbitju cesarskih kronovin, — in ta korak diši zelo po pa n slavičnem vle iz dajstvu . . . Kar se pa tiče kmetijske družbe, so pravki pač že dostikrat dokazali, da so njeni hudi nasprotniki. Kdor hoče v tej družbi delati, ta ima tam prostor, pa naj bode potem Slovenec ali Nemec. Kdor pa hoče lenariti, ta naj ostane doma za pečjo . . .

2. Popolno slovensko uradovanje v državnih in deželnih uradih; slovenske tiskovine; nastavljanje edino slovenskih uradnikov, kateri se dopadejo prvaškim voditeljem. — Torej zoper uradniško vprašanje! Prvaki nočijo, da bi njih sinčki kot kmetje ali obrtniki delali; oni jih hočejo v pisarnah preskrbeti. Noben narod nima toliko študentov in uradnikov, kakor slovenski. Zato pa propadata kmetijstvo in obrtništvo med Slovenci. Slovenske tiskovine in slovensko uradovanje je nespametno, ker je na Avstrijskem ozemlju nujna uradni jezik in ker bi to le velikansko svote denarja koštal. Take "zahteve" dokazujojo le plitvost in nevednost dotočnikov.

3. Popolne slovenske gimnazije v Mariboru, Celju in Ptiju, slovenske spodnje gimnazije v Ljutomeru, Brežicah, Slov. Bistrici, slovenske realke v Ormožu, Rogatcu, Slov. Gradcu, slovenske meščanske šole v vseh trgih, (Laško, Žalec, Vitanj, Središče itd.) . . . Ako čita človek te "zahteve", mu postane res slab. To je na vsak način dokaz, da se tej gospodi blede . . . V nebovpriči svoji nevednosti zahtevajo torej pravaki le za spodnji Štajer dežet srednjih in deset meščanskih šol! Koliko milijone v krov bi to koštal, tega si "Stražini" piše niti izračunati ne zna. In kdo bo hodil v te šole? Ali bodejo odslej vsi kmetiški in obrtniški sinovi študirali? Ali bodejo Slovenci postali narod samih farjev in advokatov? Ali ni pomanjkanje poslov in kmetiških delavcev že preveliko? Na 10.000 slovenskih prebivalcev pride že 400 gimnazijev; ali to še ni dovolj? Slovenskih učnih knjig za srednje šole sploh še nimamo, slovenskih profesorjev tudi ne! Na Kranjskem nimamo niti polovico srednjih šol, kolikor jih zdaj za Spodnji Štajer zahtevajo . . . Ali kdo bi resno o taki neumnosti razpravljal! Za smejeti, edino za smejeti se je to . . .

In mi se tudi smejimo! Kajti največja nesreča bi bila, ko bi se te zahteve za pol leta uresničile! Koštal bi to seveda milijone in milijone krov.

Vbog slovensko ljudstvo, ti pač nisi krivo, da te tvoji poslanci v javnosti smešijo! Ali zdaj vsaj vidiš, da pravaki za tvoje gospodarske potrebe nimajo niti ene besedice. Edino za svoj žep, za svoje sinove, za svojo bodočnost delajo. In ta brezplodna prvaška politika se bode nadaljevala. Pri otvoritvi deželnega zboru je ostal kaplan Korošec in je zahteval, da se — morda mislite, da bi se po toči ali drugih ujmih pri zadetim pomagalo? — oj ne, ne, Korošec je zahteval, da se v deželnem zboru tudi slovensko govori . . . Zdi se nam, da so pravaki bolj zlobni

nego neumni! Oni hočejo, da ostane ljudstvo beraško! Kajti le tedaj jim žitje cveti . . .

Mi pa smo prepričani, da jih bode ljudstvo izpoznaли in — sodilo!

Ali si se že naročil na edini kmetski, neodvisni koledar, ki izhaja zdaj že tretjo leto pod imenom

„Štajerčevi kmetski koledar“.

Ta koledar ima največ vsebine (krasne slike, izvirne gospodarske članke, lepe povesti, seznamek sejmov, kalendarij), stane pa razmeroma najmanj. Cena mu je namreč samo 60 v., s poštnino vred pa 70 v.

Kdor hoče torej ta koledar zanesljivo dobiti, naj vposlje to malo sveto ali v gotovini, ali pa v markah. Kdor proda 10 izvodov koledarja, dobti enega zastonj.

Naprednjaki! Na delo za vaš koledar!

Politični pregled.

Politični položaj je postal zoper zelo temen. Vlada je upala, da bode v češkem deželnem zboru red napravila. Ali to ni šlo, kar je že prva seja dokazala. Vsled tega je bil deželni zbor češki zoper zaključen in se bode bržkone razpustili. Istotako je pričakovati, da se bode državno zbornico razpustilo, ako ne poneha neumestna obstrukcija pravkov in Čehov. Položaj je torej ta, da stojimo pred novimi boji in novimi volitvami.

Deželni zbor za Štajersko pričel je 16. t. m. s svojim zasedanjem. Otvoril je sejo deželni namestnik grof Clary in Aldringen z daljšim govorom. Dejal je m. dr.: Ona politična uprava je najboljša, ki ima odprtlo oko in vroče srce za potrebe ljudstva. Naznani je tudi, da je cesar grofa Attems za deželnega glavarja in dr. Jankoviča za njegovega namestnika imenoval. Potem je govoril deželni glavar grof Attems, ki je zlasti omenil, da tiči glavno delo deželnega zobra v pokritju potrebščin. Potem so poslanci zaprisegli ter so se zapisnikarji izvolili. Takoj nato je ostal dr. Korošec in pričel slovensko govoriti; hotel je takoj izzivati. Po dvorani so se začuli „fej“-klici, ki niso veljni slovenščini, marveč češkemu hujškanju. V ostalem se je Korošec komediji vsa zbornica smejal. Prvi seji se je predložilo tudi razne stvari, tako računsko poročilo deželnega odbora za l. 1910, proračuna za l. 1910 in razna druga poročila. Računski zaključek l. 1908 obsegajo sledče številke: Izdatki 29,394.862 K, dohodki 16,969.410 K. Primanjkljaj se je pokril z deželno doklado na pivo (1/2 milij.) itd. Nepokritega je ostalo 588.987 K. Kar se proračuna dežele za l. 1910 tiče, kaže sledče sliko: skupne potrebščine znašajo K 33,884.000; pokritja pa je le

18,371.000 K. Več kot 15% milijonev se bode moralno torej z davki poravnati. To pokritje pa je odvisno od finančne preosnove v državni zbornici. Treba torej na te sklepe čakati. — Druga seja (17. sept.) je bila že bolj živahna. Narodnjak Kukovec je predložil namreč neki predlog glede šol v Celju. Ta predlog so mu bili socialisti podpisali. Zato so se prvaški klerikalci s Kukovcem hudo skregali. Tako je bil prvi prepis v deželnem zboru prepis med Slovenci. Klerikalni prvaki so seveda zopet vpeljavno splošne volilne pravice predlagali, čeprav vedo, da bi to cesar nikdar ne potrdil. Potem so se vrstile razne volitve v odseke. — Tudi tretjo sejo so porabili prvaški poslanci v svoje narodjaške namene. Znano je, da je v štajerskem deželnem zboru nemščina obravnalni jezik. To je tudi naravno, kajti slovenski poslancev je komaj peščica in še ti znajo vsi dobro nemško. Vendar pa je nastopil dr. Verstovšek in zahteval prečitanje neke neumne interpelacije v slovenskem jeziku. Glavar je dal interpelacijo ednostavno Verstovšku, češ da jo naj ta sam prečita. In mož je to tudi storil. Pri temu je prišlo do burnih preprirov, ker je zlasti Korošec vedno izzival. No, slišati je moral marsikatero pikro besedo. Tako mu je zaklicil posl. Wastian: „Vi vendar niste izdelovalci bojnih rokavic, Vi ste vendar duhovnik!“ Popolnoma pravilno je tudi Wastian rekel: „Delajte to v ljubljanskem deželnem zboru in ne tukaj!“ Cela stvar se je tičala neke zastave (!), ki je bila v Gradcu (!) razobešena. In ti ljudje pravijo, da so zastopniki slovenskega ljudstva. Popolnoma pravilno so napredni poslanci vprašali: „Ali je Korošec slovensko ljudstvo? Slovensko ljudstvo odlčno protestira proti narodjaški gonji in zahteva gospodarsko delo v deželnem zboru. Deželni glavar je dal hujškačem tudi takoj pravi odgovor. Tri seje in dva škandala, — to je plod prvaškega dela! — Pri seji dne 22. septembra je nemški klerikalec Schoiswohl govoril in tudi škodljivost prvaške obstrukcije v državni zbornici omenil. Nato je prišlo seveda, da preprija. Prvo besedo je imel Roškar, ki zna tako dobro streljati. Potem so se sprli slovenski poslanci s socialisti. Torej četrta seja in tretji škandal. Volitev v deželnem odboru je imela tale uspeh: dr. Link, pl. Feyrer, grof Attems, dr. Hofmann pl. Wollenhof, M. Stallner, Hagenhofer in Robič.

Koroški deželni zbor zbral se je pretekli torek k rednemu zasedanju. Ta zbor je po zadnjih volitvah prav malo spremenjen in šteje skupaj 43 poslancev. Razmerje strank v koroškem deželnem zboru je sledenje: 6 upravovestni in 4 nemško-narodni veleposestniki; 10 nemško-narodnih poslancev mest in trgov; kmetijske občine imajo 11 nemško-naprednih, 2 nemško-klerikalna in 2 slovensko-klerikalna poslanca; v splošnem volilnem razredu zastopajo ljudstvo 3 nemški naprednjaki in 1 socialni demokrat. Nemških naprednih poslancev je torej 28 in imajo ti vsled tega veliko večino v deželnem zboru. — Prva seja se je vršila 21. t. m. Otvoril jo je deželni predsednik baron Hein. Prvi nagovor jo imel novi deželni glavar pl. Aichburg-Labia. Njegovemu izvajanju glede koroškega solstva posnemamo: Število šoli podvrženih otrok na Koroškem je od 39.468 na 63.302 naraslo. Le 702 otrok ni hodilo v šolo. Ljudske šole so se povečale od 318 na 376, število učiteljev od 373 na 995. Lastnih šolskih poslopij je zdaj 344, medtem ko jih je bilo l. 1889 le 137. Poleg tega ima Koroška zdaj 12 meščanskih šol. Govornik je tudi zgradbo taverske železnice omenil in končal z „hoch“-klici na cesarja. Potem so bili poslanci zapriseženi. Da bi napravili nemir, storila sta Grafenauer in Ellersdorfer to v slovenskem jeziku. Ta dva možaka hočeta torej tudi v koroški zbornici narodnostni prepričati. — 2. seja se je vršila 22. t. m. Posl. Ellersdorfer je že 3 dnevnih „urlaub“ zahteval, katerega se mu je prav rado dalo. Vršila se je daljša debata o volitvah v odseke. Zlasti Grafenauerja se je zaradi nesramnega hujškanja začasa deželnih volitev oštelo. Potem so se vrstile volitve v odseke. Prihodnja seja se vrši 23. t. m.

Zalogi bomb so našli v ruskem mestu Baku. Zanimivo je, da so bombe — policaji naložili. Šef policije je že v sodniški preiskavi.

Srbski Jurček bode šel v Afriko. Dobil je namreč letni dohodek 100.000 frankov. Med afričanskimi divjadi se bode mož na vsak način dobro počutil.

šljite svojo deco v nemško šolo, kjer jo bodojo katoliški duhovniki in učitelji podučevali, da se nemščine priuči in da ji bode enkrat bolje šlo. Pridite dne 3. novembra z vašimi otrocmi k nemški šoli, da bode dopisnici videli, kako se je lagal. Vsi za nemško šolo!

Nemška šola v sv. Lenartu sl. g.!

Starisci, ki hočejo svoje otroke v novo nemško šolo v sv. Lenartu sl. g. pošiljati, naj se najkasneje do konca meseca septembra t. l. pri g. zdravniku dr. T. Zirngastu v sv. Lenartu oglasi. Po tem terminu se ne bode nobenega otroka več sprejelo. Tukajšni župnijski urad se je izjavil pripravljenim, da prevzame katoliški verouk na nemški šoli. Starisci! Oglasite se pravočasno in ne pustite se od nasprotnikov preslepliti!

Kako se duhovnike preganja.

(Izvirni dopis)
Št. III na Dravi (Koroško)

dne 17. avgusta 1909.

Več posestnikov nam piše:

Prvaški časnik „Mir“ od 21. avgusta tega leta se peča z našim splošno priljubljenim župnikom. Po vzoru prvaških bratov ga gumno sramoti in zaganja se tudi do kneza Lichtensteina, zakaj se je pri razpisu naše fare poslužil svoje pravice in se ni dal na vekomaj pod škofovsko kuratelo. Revers, ki ga je naš župnik podpisal, je postavno neveljav en in nemoralno je, če se tirja, kar je zoper postavo. Našemu župniku se je že davno poprijed ſkofa samega prigovarjalo, naj prosi za vsako župnijo, ki bo razpisana. Morda le zato, da se mu morejo prošne vrniti in da bi ne zamudil, ko bi se razpisala kakšna župnija v Sibiriji. Dasiravno na petem mestu, vendar je bil kot vreden med vrednimi. Kdo je začel gonjo proti njemu prej in potem, ko je bil že prezentiran? Nedostojna so bila sredstva, s katerimi se je poskušalo župnika izpodriniti. Šele odločna beseda je zamašila obrekovalcem umazana usta. Odkod so začele zoper župnika prihajati pritožbe, se še danes prav ne ve in se tudi župniku v obraz povediti noče. Ti tožniki i se bojijo c. kr. sodnije kakor hudički kriza. Naš župnik je ponizno prošil ſkofijstvo, naj se mu pove kdo, kaj in kdaj ga je tožil, da more tožnike pred c. kr. sodnijo tirjati in se opraviti. Vse zastonj! Tožniki se ne smejo lesketati na solncu posvetne oblasti, ker bi je isto ožgalo. Ali je naš župnik bedal in suženj, ki se mora udati na vsako klepetanje? Tudi pri ſkofijski vizitaciji so mu bile na odločno vprašanje klepetuje zatajene. Predstojniki pa so dolžni dati podložnični čas in priložnost, da se morejo opraviti. Oče ne zatajuje pred svojimi otroci njihovih obrekovalcev, ker ne sliši rad obrekovanja svojih otrok in ker hoče svoje otroke vzgojiti za može in ne za hinavce. Kdor govorireni, se ne skriva pod ſkofijsko skunkjo in tudi ne trepeta pred posvetno gosposko. Ali še zdaj vse velja, kar se je pri vizitaciji župnika tožilo in celo mrličem v usta polagalo? Dokazi mrličev so medli dokazi, in kdor se jih poslužuje, vreden je Kajnovega značaja. Zakaj se je od verodostojnih prič popolnoma opustilo, s čim bi se moralno petati c. kr. državno pravdinstvo in še več drugih stvari? In te verodostojne priče so vendar pod prisego izpovedale! Koga je naš župnik kdaj zasmehoval, da se je vnel pretep, ki bi se ga bil sam vdeležil? Saj je to sodniško dognano. Kje je cele noči rajal? Župnik je prosil iz pričnice, naj se vendar oglasi ženske, s katerimi se je takoj poglavito pregrebil in povsod tih, kakor v cerkvi. Kdaj je sel iz gostilne pisan v cerkev? Strašno nalit je moral biti vedno, ker mežnar tega nikdar ni zapazil, dasiravno ni slep. Nasprotniki, ki so župnikovo vino srkali, so ga vendar enkrat po polnoči vjeli in ga tudi iz same hvaležnosti zatožili. Kdaj je slabopravljaj božjo službo? Tudi peščica sovražnikov mora v tem oziru pripoznati popolno zadovoljnost. Ali ni hodil v šolo? Kako je potem mogoče, da so otroci pri ſkofijski vizitaciji tako izvrstno znali, kakor nikdar poprijed? Kdo more reči, da je župnik oče rajnega kuhančnega otroka? Povsod zadostuje izpoved ženske, a župnikova kuharica je lažnjivka, ker njeni izpovedi izpodbjiva v nasprotjem mnemu z velikim veseljem se valjajoče breznačajne. Kdo more reči, da otrok ni bil pokopan? Kdor je to okoli trosil, je podlil o brekovalc in tako dolgo prasečkar, dokler to dokazal ne bo. Kdo je slišal kdaj župnika peti nesramne pesmi? Oglasite se vi farizeji! Tisti ki mu je vlezlo škropilo v glavo, naj se pusti operirati, ker nenadomestljiva škoda bi bila za njegove vodene možgane. Kjer dvom že zadostuje, tam se človek ne vojskuje in da na misli še ni colnine, največ veseli verodostojne